

ÖĞRETMENLERE GÖRE MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN REHBERLİK GEREKSİNİMLERİ

*M. Hülya KARAGÜVEN**
*Sibel CENGİZHAN***

ÖZET

Araştırmanın amacı; meslek lisesi öğrencilerinin eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin teknik öğretmenlerin algılarının saptanması, rehberlik ihtiyaçlarının nasıl bir önem sırasına sahip olduğunun ve teknik öğretmenlerin demografik özellikleri açısından bu konudaki algılarının değişip değişmediğinin incelenmesidir. Araştırma, betimsel tarama modeliyle yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Anadolu yakasında yer alan ve basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen endüstri meslek liselerinde görev yapan 166 teknik öğretmen oluşturmaktadır. Veriler 2004-2005 öğretim yılında toplanmış, veri toplama aracı olarak Erkan (1997) tarafından geliştirilen “Öğrencilerin Rehberlik İhtiyaçlarını Belirleme Formu” ve araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Verilerin analizinde .05 anlamlılık düzeyinde alt ölçek toplam puan ortalamaları ile cinsiyet ve branş bağımsız değişkenleri arasında t-testi, kıdem ve yaş bağımsız değişkenleri arasında ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Anlamlı çıkan Varyans analizi bulgularında hangi gruplar arasında anlamlılığın olduğunun belirlenmesi amacıyla Tukey HSD testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgularda; teknik öğretmenlerin meslek lisesi öğrencilerinin öncelikli olarak eğitsel daha sonra da kişisel-sosyal ve mesleki alanda rehberliğe ihtiyaç duydukları görüşünde birleştikleri saptanmıştır.

Anahtar sözcükler : Rehberlik gereksinimi, mesleki teknik eğitim

SUMMARY

The aim of this study is to determine the need assessment of the guidance in technical and vocational education high schools in terms of technical high

* Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bölümü

** Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bölümü, İletişim Yazarı.

school teachers. Sample consists of 166 teachers from different technical high school students. A need assessment form was used to collect data (Erkan, 1997) together with a questionnaire. Significant statistical results obtained at the end of the analyses. According to the technical high school teachers; students were strongly needed educational guidance, personal-social guidance, and vocational guidance respectively.

Key words : Need assessment, guidance, vocational education.

GİRİŞ

Endüstriyel ve Mesleki Teknik Öğretim alanı ağırlıklı olarak meslek liselerine öğretmen ve sanayi kurumlarına eleman yetiştiren kurumlardan oluşmaktadır. Milli Eğitimde lise düzeyinde erkek ve kız teknik öğretim olarak iki ana bölüme ayrılan bu alan yaklaşık olarak tüm sistemin %43 ünü oluşturmaktadır (MEB İstatistikleri, 1999). Kısa yoldan hayata atılmak isteyen öğrencilerin gittiği okullar olarak kabul edilen bu kurumlara devam eden kayıtlı öğrenci sayısı aynı yıla ait istatistik verilere göre 15.727.929 dur (MEB İstatistikleri, 2005). Sanayileşme sürecindeki ülkemizde, mesleki ve teknik eğitim veren kurumların nicelik ve nitelik olarak daha da geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle Mesleki teknik eğitimin niteliğini yükseltmek son derece önemlidir. Hedeflenen amaca ulaşmak ise ancak eğitimin çağdaş bilimsel anlayışa göre gerçekleşmesi ile mümkün görülmektedir. Çağdaş bilimsel anlayışa göre eğitim; bireyin bedensel, duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplumu için en uygun şekilde gelişmesi oluşumudur. Diğer bir ifade ile bireyin her yönüyle bir bütün olarak kendisi ve toplumu için en uygun düzeyde geliştirilmesi sürecidir (Can 2002; Yeşilyaprak 2001). Ve bu süreç ancak rehberlik hizmetlerinin katkısı ile gerçekleşebilir. Ancak günümüz şartlarında özellikle Meslek Liselerinde öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden sınırlı ölçüde yararlanabildikleri hatta bu hizmetlere hiç ulaşamadıkları gözlenmektedir. Bu durumun nedeni Meslek Liselerindeki öğrenci sayısının fazla olması, buna karşı rehber öğretmen sayısının azlığı olarak görülebilir.

Endüstri Meslek liseleri Erkek Teknik Öğretim Kurumları içinde; Endüstri Meslek Liseleri, Çok Programlı Liseler, Teknik Liseler, Anadolu Meslek Liseleri ve Anadolu Teknik Liselerin ile birlikte yer almakta ve %32'lik bir oranla en büyük grubu oluşturmaktadır. Bu okullarda yaklaşık 348 bin öğrenci öğrenim görmekte ve 29 bin öğretmen görev yapmaktadır (MEB İstatistikleri, 2005). Öğretmen başına yaklaşık 12 öğrenci düşmektedir. Ancak aynı durum rehber öğretmenler için geçerli değildir. Milli Eğitim Bakanlığı 2001 yılı verilerine göre ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında kurulan 5.009 rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servislerinde toplam 5.350 rehber öğretmen

görev yapmaktadır (MEB İstatistikleri, 2005). Aradaki farkın büyüklüğü eğitim kurumlarında rehber öğretmenlerin sayısal yetersizliğini göstermektedir. 2001 bir yılında sadece İstanbul ili sınırları içinde 18 lisede 250 öğrenci ile yapılan bir çalışma Meslek liselerinde rehber öğretmen başına yaklaşık 1500 öğrenci düştüğünü göstermiştir (Karagüven, 2001). Aynı çalışmada öğrencilere göre rehberlik ihtiyacı değerlendirilmiş ve öğrencilerin sırasıyla kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik gereksinimi içinde oldukları belirlenmiştir.

Ülkemizde öğrencilerin rehberlik ihtiyacı, uzmanlarca daha çok 1990'lı yıllarda ve özellikle ilköğretim düzeyinde bahsedilmeye başlanmıştır.(Aydın 1990; Akman 1992; Kuzgun 1992; Ersever 1992; Yeşilyaprak 1997; Can 1998). Bu konudaki görüşler sonraki yıllarda yapılan ampirik çalışmalarla desteklenmiş ve yapılan araştırmalar hemen her düzeydeki eğitim kurumunda gerek velilerin, gerekse okuldaki öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyduklarını ve bu alanda beklentileri olduğunu ortaya koymuştur (Engin 1997; Erkan 1997).

Çağdaş rehberlik yaklaşımlarının esas alan rehberlik anlayışı, normal bireylerin kapasitelerini tam olarak kullanabilmeleri, kendilerinden beklenen gelişim görevlerini yerini getirebilmeleri için en üst düzey koşulları sağlamayı rehberliğin temel hedefi saymaktadır (Kuzgun 1992). Temel hedefleri yerine getirme aşamasında gereksinim belirleme çalışmaları ışık tutan önemli çalışmalar olmuştur. Bu çalışmanın amacı ise öğretmenlere göre Meslek lisesi öğrencilerinin rehberlik gereksinimlerini belirlemektir. Bu çalışmanın amacı, Endüstri Meslek Liselerinde görevli teknik öğretmenlerin algılarına göre, öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının daha çok hangi alanda görüldüğünü, önem sırasının nasıl olduğunu ve teknik öğretmenlerin sahip oldukları sosyo-demografik niteliklerine göre bu konudaki görüşlerinin değişip değişmediğini incelemektir.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Betimsel tarama modeli ile yürütülen araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Anadolu yakasında yer alan ve basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen 8 endüstri meslek lisesinden görev yapan 166 teknik öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin cinsiyet, yaş, branş ve kıdem ile ilgili dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Bay	117	70.5
	Bayan	49	29.5
	Toplam	166	100
Yaş	20-35	42	25.3
	36-50	85	51.2
	51-65	26	15.7
	66 ve üzeri	13	7.8
	Toplam	166	100
Kıdem	5 yıldan az	35	21.1
	6-10 yıl	51	30.7
	11-15 yıl	55	33.1
	16 yıl ve üzeri	25	15.1
	Toplam	166	100
Branş	Elektrik	81	48.8
	Elektronik-Bilgisayar	85	51.2
	Toplam	166	100

Tablo 1. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun erkek (%70.5) olduğu, yaş olarak 36-50 yaş (% 51.2), kıdem olarak 11-15 yıl (%33.1) aralığında yığıldığı ve yüzde 48.8'inin elektrik, yüzde 51.2'sinin ise elektronik-bilgisayar branşında yer aldığı görülmektedir. Cinsiyet dağılımına ilişkin elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; endüstri meslek liselerinde elektrik, elektronik ve bilgisayar bölümlerinin ağırlıklı olarak erkek öğretmenlerden oluştuğu, bu durumda bayanların teknik alanlarda çok fazla yer almadıkları söylenebilir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve demografik bilgilerin (cinsiyet, yaş, kıdem, branş) sorulduğu kişisel bilgi formu ve teknik öğretmenlerin meslek lisesi öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin algılarının belirlenmesi amacıyla Erkan (1997) tarafından kültürümüze uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış "Rehberlik İhtiyaçlarını Belirleme Formu" uygulanmıştır. Formda öğrencilerin kişisel-sosyal (13 madde), eğitsel (7 madde) ve mesleki (6 madde) rehberlik alanındaki ihtiyaçlarını belirlemek için hazırlanmış 26 madde bulunmaktadır. Formun cevaplanmasında

“evet”, “kararsızım” ve “hayır” seçenekleri kullanılmış, elde edilen değerlerin sürekli puan haline getirebilmesi için ise bu seçeneklere sırasıyla 3, 2, ve 1 puan değeri verilmiştir. Araştırmanın örnekleme ait yapılan geçerlik çalışmasında Cronbach Alfa değeri .93 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS istatistik paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Öncelikle ifadelere ve bağımsız değişkenlere ilişkin yüzde ve frekans değerleri verilmiş, daha sonra meslek lisesi öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarının önem sırasını belirlemek amacıyla her bir ifadeye verilen cevaplar puanlanarak aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Ayrıca .05 anlamlılık düzeyinde eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki rehberlik alanları toplam puan ortalamaları ile cinsiyet ve branş arasında t-testi, yaş ve kıdem bağımsız değişkenleri arasında da varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular tablolastırılarak sunulmuştur.

BULGULAR

1. Önem Sırası ve Rehberlik Alanlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Betimleyici istatistik sonuçlarında form maddelerine verilen cevapların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 2.'de sunulmuş, rehberlik ihtiyaçlarının önem sırasının belirlenebilmesi amacıyla da her bir maddeye ait ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır.

Tablo 2 incelendiğinde; teknik öğretmenlerin verdikleri cevapların daha çok evet sütununda toplanmış olduğu, en yüksek rehberlik ihtiyacının yüzde 80.7 oranı ile “öğrencilerin daha verimli çalışma yollarını öğrenmeye ihtiyaçları var” ifadesinde; en düşük ihtiyacın ise yüzde 52.4 ile “Okul ya da öğretmenleri hakkındaki duygularını rahatlıkla söyleyebilmeyi öğrenmeye ihtiyaçları var” ifadesinde toplanmıştır.

Araştırmaya katılan teknik öğretmenlerin hayır cevapları incelendiğinde yüzde 37.3'ünün “nasıl arkadaş edinileceğini öğrenmeye ihtiyaçları var” ifadesinde yoğunlaştıkları ve yüzde 10.8'inin ise “farklı mesleklerdeki insanların yaptıkları işleri öğrenmeye ihtiyaçları var” ifadesinde kararsız kaldıkları görülmektedir.

Teknik öğretmenlere göre meslek lisesi öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarının önem sırasını belirlemek amacıyla her bir ifadeye verilen cevaplar puanlanarak aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış ve önem sıralaması Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 2. Ölçek Maddelerine Verilen Cevaplara Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları

Madde No	Evet		Hayır		Kararsızım	
	F	%	F	%	F	%
1	134	80.7	31	18.7	1	0.6
2	123	74.1	41	24.7	2	1.2
3	103	62	51	30.7	12	7.2
4	114	68.7	45	27.1	7	4.2
5	126	75.9	35	21.3	5	3.0
6	111	66.9	46	27.7	9	5.4
7	113	68.1	47	28.3	6	3.6
8	109	65.7	49	29.5	8	4.8
9	87	52.4	61	36.7	18	10.5
10	117	70.5	32	19.3	17	10.2
11	121	72.9	39	23.5	6	3.6
12	105	63.3	51	30.7	10	6.0
13	113	68.1	50	30.1	3	1.8
14	100	60.2	49	29.5	17	10.2
15	124	74.7	39	23.5	3	1.8
16	99	59.6	49	29.5	18	10.8
17	111	66.9	46	27.7	9	5.4
18	92	55.4	62	37.3	12	7.2
19	118	71.1	38	22.9	10	6.0
20	110	66.3	41	24.7	15	9.0
21	99	56.9	56	33.7	11	6.6
22	115	69.3	48	28.9	3	1.8
23	121	72.9	40	24.1	5	3.0
24	115	69.3	43	25.9	8	4.8
25	111	66.9	48	28.9	7	4.2
26	124	74.7	41	24.7	1	0.6

Tablo 3. Teknik Öğretmenlere Göre Meslek Lisesi Öğrencilerinin Rehberlik İhtiyaçları
Önem Sıralaması

Madde no	Rehberlik Alanı	Ortalama	Standart sapma
S1	Eğitsel	2.80	0.41
S26	Kişisel-sosyal	2.74	0.45
S2	Eğitsel	2.73	0.47
S5	Eğitsel	2.73	0.50
S15	Mesleki	2.73	0.48
S23	Kişisel-sosyal	2.7	0.52
S11	Mesleki	2.69	0.53
S22	Kişisel-sosyal	2.67	0.50
S13	Mesleki	2.66	0.51
S19	Kişisel-sosyal	2.65	0.59
S4	Eğitsel	2.64	0.56
S7	Eğitsel	2.64	0.55
S24	Kişisel-sosyal	2.64	0.57
S25	Kişisel-sosyal	2.63	0.56
S6	Eğitsel	2.61	0.58
S8	Eğitsel	2.61	0.58
S17	Kişisel-sosyal	2.61	0.58
S10	Kişisel-sosyal	2.60	0.66
S12	Mesleki	2.57	0.60
S20	Kişisel-sosyal	2.57	0.65
S3	Kişisel-sosyal	2.55	0.62
S21	Kişisel-sosyal	2.53	0.62
S14	Mesleki	2.50	0.67
S16	Mesleki	2.49	0.68
S18	Kişisel-sosyal	2.48	0.63
S9	Kişisel-sosyal	2.42	0.68

N=166

Tablo 3. incelendiğinde teknik öğretmenlerin meslek lisesi öğrencilerinin birinci sırada daha çok eğitsel alanda yer alan “öğrencilerin daha verimli çalışma yollarını öğrenmeye ihtiyaçları var” ifadesinde (ortalama=2.8) , ikinci sırada kişisel-sosyal alanda yer alan “Kendilerini daha fazla tanımaya ihtiyaçları var” ifadesinde (ortalama=2.74), üçüncü olarak da yine eğitsel alanda yer alan “daha iyi dinleyebilmeyi öğrenmeye ihtiyaçları var” ifadesinde (ortalama=2.73) rehberliğe ihtiyaç duyduğunu belirttikleri görülmektedir. En az ihtiyaç duyulan

rehberlik alanı incelendiğinde ise, kişisel-sosyal alanda yer alan “Okul ya da öğretmenleri hakkındaki duygularını rahatlıkla söyleyebilmeyi öğrenmeye ihtiyaçları var” ifadesinde (ortalama=2.42) yoğunlaştığı görülmektedir.

2. Teknik Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

2.1. Cinsiyet bağımsız değişkenine ilişkin bulgular

Araştırmada yer alan eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki rehberlik ihtiyaçları toplam puan ortalamaları ile cinsiyet bağımsız değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı sınıması amacıyla 0.05 anlamlılık düzeyinde t-testi yapılmıştır. Elde edilen bulgularda cinsiyet bağımsız değişkeni ile gerek rehberlik alanları gerekse genel rehberlik ihtiyaçları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

2.2. Branş bağımsız değişkenine ilişkin bulgular

Eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki rehberlik alanları toplam puan ortalamaları ile branş bağımsız değişkeni arasında t-testi yapılmış, sadece eğitsel rehberlik alanıyla branş bağımsız değişkeni arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve elde edilen bulgular Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Eğitsel Rehberlik İhtiyacı İle Branş Bağımsız Değişkeni t-Test Bulguları

Branş	N	Ortalama	Standart sapma	Sd	t	p
Elektrik	81	19.04	2.66	164	1.168	.03
Elektronik-Bilgisayar	85	18.52	3.04			

Eğitsel rehberlik ihtiyacı ile branş bağımsız değişkeni arasına yapılan t-testi sonucunda anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır [$t_{(164)}=1.168$, $p<.05$]. Bu bulguya göre, elektrik bölümü mezunu olan öğretmenler (ortalama=19.04) elektronik-bilgisayar bölümü mezunu öğretmenlere (ortalama=18.52) göre meslek lisesi öğrencilerinin eğitsel alanda daha çok rehberliğe ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

2.3. Yaş bağımsız değişkenine ilişkin bulgular

Eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki rehberlik alanları toplam puan ortalamaları ile yaş bağımsız değişkeni arasında varyans analizi yapılmış ve anlamlı çıkan bulgular tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 5. Eğitsel Rehberlik İhtiyacı İle Yaş Bağımsız Değişkeni Varyans Analizi Bulguları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamli fark
Gruplararası	101.61	3	33.87	4.37	.00	*66 yaş ve üzeri
Gruplariçi	1253.68	162	7.79			/20-35 yaş
Toplam	1355.30	165				*66 yaş ve üzeri/36-50 yaş *66 yaş ve üzeri/51-65 yaş

Tablo 5. incelendiğinde; eğitsel rehberlik ihtiyacı puan ortalamaları ile yaş bağımsız değişkeni arasında yapılan varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır [$F_{(3-162)}=4.37$, $p<.05$]. Bu farklılığa göre 66 yaş ve üzeri (ortalama=16.15) olan teknik öğretmenlerin 20-35 (ortalama=19.29), 36-50 (ortalama=18.87) ve 51-65 (ortalama=18.92) yaş aralığına sahip olan öğretmenlere göre meslek lisesi öğrencilerinin eğitsel rehberlik alanında daha az yardıma ihtiyaç duydukları düşüncesinde oldukları görülmektedir ($p<.05$).

Tablo 6. Kişisel-Sosyal Rehberlik İhtiyacı İle Yaş Bağımsız Değişkeni Varyans Analizi Bulguları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamli fark
Gruplararası	187.30	3	62.43	2.88	.03	*51-65/66 yaş ve üzeri
Gruplariçi	3507.13	162	21.64			
Toplam	3694.44	165				

Tablo 6. incelendiğinde Kişisel-sosyal rehberlik ihtiyacı puan ortalamaları ile yaş bağımsız değişkeni arasında yapılan varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır [$F_{(3-162)}=2.88$, $p<.05$]. Bu farklılığa göre; 51-65 yaş aralığında yer alan öğretmenlerin (ortalama=34.92), 66 yaş ve üzeri olan teknik öğretmenlere (ortalama=30.38) göre meslek lisesi öğrencilerinin kişisel-sosyal rehberlik alanında daha fazla yardıma ihtiyaç duydukları düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Tablo 7. Mesleki Rehberlik İhtiyacı İle Yaş Bağımsız Değişkeni Varyans Analizi Bulguları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamli fark
Gruplararası	53.57	3	17.85	3.06	.03	*66 yaş ve üzeri/20-35 yaş
Gruplarıçi	944.45	162	5.83			*66 yaş ve üzeri/51-65 yaş
Toplam	998.03	165				

Tablo 7. incelendiğinde; mesleki rehberlik ihtiyacı puan ortalamaları ile yaş bağımsız değişkeni arasında yapılan varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır [$F_{(3-162)}=3.06$, $p<.05$]. Bu farklılığa göre; 20-35 (ortalama=15.98) ve 51-65 (ortalama=16.15) yaş aralığında yer alan teknik öğretmenlerin 66 yaş ve üzeri olan teknik öğretmenlere (ortalama=13.85) göre meslek lisesi öğrencilerinin mesleki rehberlik alanında daha fazla yardıma ihtiyaç duydukları düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Yaş bağımsız değişkenine ilişkin elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; 66 yaş ve üzeri olan teknik öğretmenlerin diğer yaş grubundaki öğretmenlere göre meslek lisesi öğrencilerinin eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki alanda daha az rehberliğe ihtiyaç duyduklarını belirttikleri söylenebilir.

2.4. Kıdem bağımsız değişkenine ilişkin bulgular

Eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki rehberlik alanları toplam puan ortalamaları ile kıdem bağımsız değişkeni arasında varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo 8. Eğitsel Rehberlik İhtiyacı İle Kıdem Bağımsız Değişkeni Varyans Analizi Bulguları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamli fark
Gruplararası	215.71	3	71.90	10.22	.00	*5yıldan az/11-15 yıl
Gruplarıçi	1139.58	162	7.03			*16 yıl ve üzeri/6-10 ve 11-15 yıl
Toplam	1355.30	165				

Tablo 8. incelendiğinde; eğitsel rehberlik ihtiyacı puan ortalamaları ile kıdem bağımsız değişkeni arasında yapılan varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır [$F_{(3-162)}=10.22$, $p<.05$].

Bu farklılığa göre; 5 yıldan az kıdeme sahip olan teknik öğretmenler (ortalama=17.91), 11-15 yıl arası kıdeme sahip teknik öğretmenlere (ortalama=19.98), 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenler (ortalama=17.61) ise, 6-10 yıl (ortalama=19.06) ve 11-15 yıl (ortalama=19.98) arası kıdeme sahip olan öğretmenlere göre meslek lisesi öğrencilerinin eğitsel rehberlik alanında daha az yardıma ihtiyaç duydukları düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Tablo 9. Kişisel-Sosyal Rehberlik İhtiyacı İle Kıdem Bağımsız Değişkeni Varyans Analizi Bulguları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamli fark
Gruplararası	335.07	3	111.69	5.38	.00	*16 yıl ve üzeri/11-15 yıl
Gruplariçi	3359.37	162	20.73			
Toplam	3694.44	165				

Tablo 9. incelendiğinde; kişisel-sosyal rehberlik ihtiyacı puan ortalamaları ile kıdem bağımsız değişkeni arasında yapılan varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır [$F_{(3-162)}=5.38$, $p<.05$]. Bu farklılığa göre; 11-15 yıl arası kıdeme sahip olan teknik öğretmenlerin (ortalama=35.42), 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan teknik öğretmenlere göre meslek lisesi öğrencilerinin kişisel-sosyal rehberlik alanında daha fazla yardıma ihtiyaç duydukları düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Tablo 10. Mesleki Rehberlik İhtiyacı İle Kıdem Bağımsız Değişkeni Varyans Analizi Bulguları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamli fark
Gruplararası	93.69	3	31.23	5.59	0.00	
Gruplariçi	904.33	162	5.58			
Toplam	998.03	165				

Tablo 10. incelendiğinde; mesleki rehberlik ihtiyacı puan ortalamaları ile kıdem bağımsız değişkeni arasında yapılan varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır [$F_{(3-162)}=5.59$, $p<.05$]. Bu farklılığa göre; 11-15 yıl arası kıdeme sahip olan (ortalama=16.58) teknik öğretmenlerin; 5 yıldan az (ortalama=15.14) ve 16 yıl ve üzeri (ortalama=14.44) kıdeme sahip teknik öğretmenlere göre meslek lisesi öğrencilerinin mesleki

rehberlik alanında daha fazla yardıma ihtiyaç duydukları düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Kıdem bağımsız değişkenine ilişkin elde edilen bulgular genel olarak incelendiğinde 5 yıldan az ve 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan teknik öğretmenlerin diğer kıdem grubundaki öğretmenlere göre meslek lisesi öğrencilerinin eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki alanda daha çok rehberliğe ihtiyaç duyduklarını belirttikleri söylenebilir. Elde edilen bulgulardan da mesleğe yeni başlayan ve uzun yıllardır hizmet vermiş teknik öğretmenlerin rehberliğin önemli ve gerekli olduğunu düşündükleri sonucuna varılabilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Meslek lisesi öğrencilerinin eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin teknik öğretmenlerin algılarının saptanması amacıyla yapılan çalışmadan elde edilen bulgulardan aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Maddelere ait yüzde dağılımları incelendiğinde; en yüksek rehberlik ihtiyacının “öğrencilerin daha verimli çalışma yollarını öğrenmeye ihtiyaçları var” ifadesinde; en düşük ihtiyacın ise “Okul ya da öğretmenleri hakkındaki duygularını rahatlıkla söyleyebilmeyi öğrenmeye ihtiyaçları var” ifadesinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Bu sonuç Erkan (1997) tarafından yapılan araştırma bulguları ile de tutarlılık göstermektedir.

Araştırma bulgularından teknik öğretmenlerin cinsiyetlerinin meslek lisesi öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarını belirlemelerinde farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuç Yeşilyaprak (2001) tarafından yapılmış araştırma sonucunu da destekler niteliktedir.

Yaş bağımsız değişkenine ilişkin elde edilen bulgularda 66 yaş ve üzeri olan teknik öğretmenlerin diğer yaş grubundaki öğretmenlere göre meslek lisesi öğrencilerinin eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki alanda daha az rehberliğe ihtiyaç duydukları sonucu elde edilmiştir.

Kıdem bağımsız değişkenine ilişkin elde edilen bulgularda 5 yıldan az ve 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan teknik öğretmenlerin diğer kıdem grubundaki öğretmenlere göre meslek lisesi öğrencilerinin eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki alanda daha çok rehberliğe ihtiyaç duydukları sonucu elde edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular genel olarak incelendiğinde teknik öğretmenlerin meslek lisesi öğrencilerinin öncelikli olarak eğitsel daha sonra da kişisel-sosyal ve mesleki alanda rehberliğe ihtiyaç duydukları görüşünde birleştikleri saptanmıştır. Bu bağlamda da özellikle meslek liselerinde vurgulanması gereken bir eksiklik olarak karşımıza çıkan rehberlik hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, meslek liselerinin de yararlanabileceği eğitsel,

kişisel-sosyal ve mesleki alanlarda uzman rehberlerin olması önemini ortaya çıkartmaktadır. Bu doğrultuda teknik öğretmenlerin de hizmet içi eğitime alınması, öğrenmeyi öğretmek konusunda odaklanan bir eğitim-öğretim sistemi içerisinde öğrencilerini yetiştirmesi gerekliliği doğmaktadır. Bu nedenle meslek liselerinde öğrencilerin zaman yönetimi, karar verme, iletişim ve dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla derslerin konulması veya belirli zaman aralıklarında seminerler verilmesi ortaya çıkan eğitsel rehberlik ihtiyacının giderilmesinde yararlı olabilecektir. Derslerde de farklı yöntemlerin birlikte veya ayrı ayrı uygulanması özellikle kişisel ve sosyal alanda gelişimi destekleyen işbirlikli öğretim yöntemlerinin uygulanması da kişisel-sosyal alandaki rehberlik ihtiyacının giderilmesine yardımcı olabilecektir. Aynı şekilde öğretimin her kademesinde de yukarıda sayılanların gerçekleştirilmesi eğitsel, kişisel-soysal ve mesleki açılardan yetişmiş sağlıklı bireylerin var olmasını sağlayacak ve ülke gelişimine olumlu katkılar yapacaktır.

Elde edilen bulgular öğretim programı açısından ele alındığında, öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarında verilmekte olan rehberlik dersinin içeriğinde özellikle eğitsel rehberlik konusuna daha fazla önem verilmesi de önerilmektedir. Karagüven tarafından 2001 yılında yapılan bir çalışmada öğrencilere göre rehberlik ihtiyacı değerlendirilmiş ve öğrencilerin sırasıyla kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik gereksinimi içinde oldukları belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, öğrencilere göre kendilerinin ilk sırada kişisel-sosyal rehberliğe ihtiyaçları vardır, ancak öğretmenlere göre ise öğrencilerin ilk sırada eğitsel rehberliğe ihtiyaçları vardır bu durum üzerinde çalışılması gereken dikkat çekici önemli bir farklılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede farklı çalışmaların yapılması önerilebilir.

Bireyi bir bütün olarak düşünen ve bütünüyle gelişimini amaçlayan rehberlik anlayışı bizim ülkemizde yeni olmasına rağmen Amerika Birleşik Devletlerinde 20. yüzyılın ikinci yarısında benimsenmiştir. Bu ülkede rehberlik anlayışı 1960'lardan itibaren; bireyin her yönü ile gelişimi, ve yaşama uyum konusunda yardım hizmetleri olarak değişmiştir (Thompson 1992). Bizim ülkemizde ise rehberlik öğretmenler tarafından daha çok "eğitsel" ve "mesleki" alanlarda yardım olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Araştırmada elde edilen diğer bir önemli bulgu da teknik öğretmenlerin meslek lisesinde olan ve mesleki açıdan rehberlik aşamasını tamamlamış olması gereken öğrencilerin de mesleki rehberliğe ihtiyacı olduğunu belirtmesidir. Bu sonuç da rehberliğin öğretim sürecinin başından sonuna kadar yapılması ve yeniden gözden geçirilmesi gerekliliğini doğurmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akman, Y. (1992). "İlköğretimde Rehberliğin Yeri ve Önemi" *H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 317-320.
- Aydın, G. (1990). "Temel Eğitimde Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanın Önemi", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 39-44.
- Can, G. (1998). *İlköğretimde Rehberlik, Eğitim Bilimlerinde Yenilikler*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 108-130.
- Can, G. (2002). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Pagem Yayıncılık, Ankara.
- Engin, C. (1997). "Veli Ve Öğretmen Algılarına Göre İlkokul Psikolojik Danışmanlarının Rol Ve İşlevleri", 3. Ulusal PDR Kongresi Bildiriler Kitabı, Adana : Çukurova Ün., 162-169.
- Erkan, S. (1997). "İlköğretim Öğrencilerinin Rehberlik İhtiyaçlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma", *Eğitim Yönetimi Dergisi* (3), 333-406.
- Ersever, O.G. (1992). İlköğretimde Açık Okul Sistemi İle Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Anlayışı", *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 127-132.
- Karagüven, M. H., (2001). "Endüstri Meslek Liselerinde Rehberlik Gereksinimi Belirleme Çalışması", *VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Özet Kitabı*, ODTÜ, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara.
- Kuzgun, Y. (1992). "İlköğretimde Rehberlik", *H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 39-42.
- MEB (1999). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, *1999-2000 Öğretim Yılında Endüstriyel Teknik Öğretim Okul ve Kurumları*, Meram Endüstri Meslek Lisesi Matbaa Bölümü, Ankara.
- MEB İstatistikleri, (2005) <http://www.meb.gov.tr/stats/Apk2002/64.htm>, ulaşım tarihi:9 Eylül 2005
- MEB İstatistikleri, (2006) <http://www.meb.gov.tr/stats/Apk2002/65.htm>, ulaşım tarihi 29 Mart 2006
- Thompson, R. (1992) *Schools Counseling Renewal Strategies for the Twenty-First Century*,.Indiana : Accelerated Development Inc. Publish.
- Yeşilyaprak, B. (1997). "Mesleki Gelişim Süreci Açısından Temel Eğitim Dönemi", 3. *Ulusal PDR Kongresi Bildiriler Kitabı*, Adana : Çukurova Ün., 97-104.
- Yeşilyaprak, B.(2001). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, (2. baskı) Ankara : Nobel Yayınları.